

Романчук С. М. – студентка 6 курсу факультету початкової освіти та соціальної роботи СНУ імені Лесі Українки

Остапйовська І. І. – к. п. н., доцент кафедри теорії і методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти СНУ імені Лесі Українки

МОТИВАЦІЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Постановка проблеми. Незаперечним є той факт, що ефективність будь-якої діяльності значною мірою залежить від зацікавленості виконавця у ній. На якість отриманих результатів у кожному конкретному випадку може впливати ціла низка факторів-мотивів, як внутрішньої (бажання, емоції тощо), так і зовнішньої (соціальне оточення, економічні фактори та ін.) природи. Кожен із них окремо та/або всі вони сукупно мотивують особистість до діяльності. Проблема формування ефективної мотивації виникає тоді, коли потрібно стимулювати особистість до діяльності, у якій вона на цей момент не зацікавлена. На жаль, досить часто брак мотивації спостерігається в освіті. Для розв'язання цієї проблеми педагоги, в першу чергу, повинні бути добре обізнані із природою мотивації як психологічного та педагогічного явища.

Мета дослідження. Проаналізувати поняття мотивації з точки зору психолого-педагогічної науки.

Результати дослідження. Для кращого розуміння предмету дослідження спочатку означимо поняття «мотив». Так, під мотивом (франц. *motif*, від лат. *moveo* – рухаю) розуміють спонукальну причину дії і вчинків людини, тобто те, що «підштовхує» до дії [4, 217].

У педагогіці мотивація є одним із рушієм освітньої та самоосвітньої діяльності, тому розглянемо окремі трактування змісту цього поняття у педагогіці.

Мотивація – це, за твердженням С. Гончаренка, сукупність мотивів чи певних стимулів, яка спонукає особистість до конкретної діяльності, зумовлює

поведінку [4, 217].

Мотивація – це, як зазначає Бодровська, сукупність стійких мотивів, які мають чітку ієрархію та виражають спрямованість особистості [1, 190].

Свій підхід, який варто враховувати формуючи дієву мотивацію, до означення цього поняття мають психологи. Наведемо деякі із них.

Мотивація – це, за словами В. Дружиніна, сукупність психічних процесів, які надають поведінці енергетичний імпульс і загальну спрямованість. Інакше кажучи, мотивація – це своєрідні рушійні сили поведінки [3, 138].

Е. Фергюссон розглядає мотивацію у двох значеннях. Згідно першого мотивація – це внутрішні стани організму, які спричиняють спонукання, наполегливість, енергійність і спрямуванням поведінки. У другому значенні мотивація є синонімом поняття «мета», на нього діє деяке внутрішнє утворення, а не зовнішній фактор [2].

Як зазначає В. Шапар, мотивацію складають спонукання, які викликають активність організму і визначають її спрямованість; численні усвідомлювані або неусвідомлювані психічні фактори, які спонукають особистість до здійснення певних дій і визначають їхню спрямованість та мету [5, 264].

Варто також зазначити, що за своїми проявами та функціями в регулюванні поведінки мотивуючі фактори (мотиви) можуть бути розділені на два відносно самостійних класи: 1) усвідомлювані та 2) неусвідомлювані.

1. Усвідомлювані мотиви – це великі життєві цілі, що спрямовують діяльність протягом тривалих періодів життя. Іншими словами це – мотиви-цілі. Їхнє існування є характерним для зрілої особистості [5, 264].

2. Неусвідомлювані мотиви – це особливі вияви свідомості, які з'являються у свідомості, але в особливих формах: емоції й особистісні змісти тощо. Варто зазначити, що таких мотивів значно більше, ніж усвідомлюваних, до певного віку, навіть, практично всі мотиви відносяться до неусвідомлюваних [5, 264].

У контексті формування мотивації важливою є робота з усвідомлення власних мотивів. Вона вимагає не тільки великого інтелектуального і життєвого

досвіду, але і, досить часто, сторонньої допомоги та консультацій.

Таким чином, формування мотивації – це не тільки розробка ефективних максимально універсальних методик, але й значна комплексна психолого-педагогічна робота, яка передбачає дослідження особистості та виявлення провідних мотивів (як усвідомлюваних, так і неусвідомлюваних) і створення технології їх використання.

Висновки. Проведена робота дозволяє стверджувати, що мотивація – це важливий фактор, який впливає на результати будь-якої діяльності. Її формування передбачає, у першу чергу, ґрунтовне ознайомлення зі змістом цього явища. Таким чином перспективним напрямком наукового дослідження проблеми мотивації є вивчення особливостей мотивації до навчання молодших школярів.

Список літератури

1. Бодровская Н. В. Педагогика : Учебник для вузов / Нина Валентиновна Бодровская, Артур Александрович Реан. – СПб. : Питер, 2006. – 304 с. – (Серия «Учебник нового века»).
2. Психологическая энциклопедия [електронний ресурс] / под. ред. Реймонда Корсини, Алана Ауэрбаха. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2006. – 1096 с. – режим доступу до журн. : http://fileskachat.com/download/4562_c7be4fa7620b6248989a8dbc5db85f85.htm 1 – (назва з екрану).
3. Психология : Учебник для гуманитарных вузов / Под общ. ред. В. Н. Дружинина. – СПб. : Питер, 2001. – 656 с. – (Серия «Учебник нового века»).
4. Український педагогічний словник / упор. Семен Устимович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник : довідкове видання / Віктор Борисович Шапар. – Х. : Прапор, 2007. – 640 с.